

DARBA UZDEVUMS

Ainavu tematiskais plānojums

1. Tematiskā plānojuma izstrādes pamatojums:

- Pašvaldību likuma 4.panta 20.daļa, 22.daļa;
- Teritorijas attīstības plānošanas likuma 3.panta 1.punkts, 7.punkts.12.panta 1.punkts, 32.pants;
- MK 14.10.2014 noteikumu Nr.628 “Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” 49. un 50. punkts 5.panta 4.punkts;
- MK 30.04.2013 noteikumu Nr.240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” 4.panta 10., 11., 12., 13.punkti, 5.panta 2. un 4.punkts, 7.panta 9.punkts, 12.pants, 13.pants;
- Aizsargjoslu likuma 5.pants, 7. un 7¹. pants, 8.pants,9.pants 11.pants,13 pants, 16.pants, 25.pants, 26.pants, 28.pants
- Likuma par zemes dzīlēm 4.panta 5.daļa, 6.panta3.daļa
- MK 8.05.2012. noteikumi Nr.321 “Noteikumi par valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradnēm” 1.4.7.punkts;
- MK 21.08.2012. noteikumi Nr.570 “Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” 85., 87., 90.un 91.punkts;
- Eiropas ainavu konvencija.
- Vadlīnijas lokālo ainavu plānošanai.

Teritorijas attīstības plānošanas likuma 1.panta piektajā daļā teikts, ka tematiskais plānojums ir teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā atbilstoši plānošanas līmenim risināti specifiski jautājumi, kas saistīti ar atsevišķu nozaru attīstību vai specifisku tematu (piemēram, ainaviski vērtīgas teritorijas un riska teritorijas).

Ministru kabineta 2013.gada 30.aprīļa noteikumu Nr.240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” 222.punktā teikts, ka Teritorijas plānojumā vai lokālplānojumā var noteikt ainaviski vērtīgās teritorijas, ko attēlo grafiskajā daļā. Prasības to izmantošanai nosaka apbūves noteikumos, bet 228.punktā norādīts, ka Ainavu plānu var izstrādāt kā tematisko plānojumu, kurā minēti ieteikumi turpmākai rīcībai, savukārt, 230.punkts nosaka, ka Ainavu plānā jānorāda potenciālo konflikta situāciju vietas, kā arī teritorijas, kurās nepieciešams veikt padziļinātu izpēti un izstrādāt detalizētākus vides atveseļošanas vai ainavu reģenerācijas plānus. Ainavu plānos jāietver arī rekomendācijas ainaviski vērtīgo teritoriju attīstībai.

Ropažu novada attīstības programmas 2022. – 2028. ilgtermiņa prioritāte definēta (IP2) Dabai saudzīga saimniekošana, kas ietver arī ‘zilās’ un ‘zaļās’ infrastruktūras attīstību sākot ar bioloģiskās daudzveidības aizsardzību īpaši aizsargājamās dabas teritorijās līdz pat mežu un ūdeņu ilgtspējīgai apsaimniekošanai. 101.punktā kā viens no sešiem sadarbības virzieniem vidējā termiņā ar kaimiņu pašvaldībām minēts Pierīgas zaļo teritoriju sakārtošana atpūtai un sportam, kas paplašina iespējas kvalitatīvi pavadīt brīvo laiku svaigā gaisā, nepalielinot antropogēno slodzi uz dabas ekosistēmām.

Ropažu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2022. – 2028.gadam 91.punktā definēti Ropažu novada dabas teritoriju telpiskās struktūras elementi: meža telpa, lauksaimniecības telpa, upju tīkls, ezeri, ūdensobjekti, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un lielākie mikroliegumi, derīgo

izrakstu resursi, galvenās īpaši aizsargājamo sugu un biotopu izplatības telpas, ainaviski vērtīgās teritorijas, valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi.

Ropažu novada attīstības programmas 2022. – 2028. gadam rīcības plānā ir paredzētas rīcības zaļās infrastruktūras Ropažu novada aktīvās atpūtas un tūrisma iespēju paplašināšanai: (P1) Dabas teritoriju tematiskā plānojuma izstrāde, (P2) Līdzdalība īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošanā, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā un ekosistēmu pakalpojumu nodrošināšanā, (P2) Ūdenstūrisma maršrutu un saistītās infrastruktūras attīstīšana, (P1) Aktīvās atpūtas mežā piedāvājuma attīstīšana un (P3) Kultūrvēsturiski nozīmīgu objektu, sakrālā mantojuma atjaunošana un attīstīšana

2. Tematiskā plānojuma izstrādes mērķis:

Mērķis saglabāt, atjaunot uzturēt un attīstīt sabiedrības identitātes stiprināšanai, izziņai, apbrīnam un atpūtai ainavu teritorijas, kuras reprezentē Ropažu novada dabas un kultūrvēsturisko mantojumu, skaistumu un daudzveidību, kas veidojušās un turpina attīstīties dabas apstākļu un cilvēku mijiedarbībā.

Virszdevumi apzināt Ropažu novada ģeomorfoloģisko uzbūvi, noteikt raksturīgās, degradētās un unikālās ainavas, identificēt tūrismam un atpūtai piemērotās ainavas, dabas un kultūrvēsturiskās teritorijas, izstrādāt novada kopējo zaļās un zilās infrastruktūras attīstības shēmu iekļaujoties Pierīgas rekreācijas un vides aizsardzības telpā (atpūtas vietas pie ūdens, mežos, īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, gājēju un velosipēdu maršruti, tūrisma taku un ūdensceļu tīkls).

Sasniedzamais rezultāts ainavu telpu iezīmēšana un izdalīšana novada teritorijā ir veids kā aprakstīt lokālo ainavu raksturu un daudzveidību, kas ļauj pieņemt lokāliem ainavas apstākļiem atbilstošus lēmumus saistībā ar teritoriju pārvaldību, plānošanu un veidošanu.

3. Izstrādes uzdevumi:

- 3.1. Noteikt Ropažu novada ainavu telpas un definēt to ainavas raksturu veidojošos elementus. Raksturot novada ģeomorfoloģisko uzbūvi, definēt saglabājamās vērtības;
- 3.2. Noteikt dabas un apstādījumu teritoriju, mežu teritoriju, lauksaimniecības teritoriju un ūdeņu teritoriju funkcionālo zonu apakšzonas, precizējot atļautās izmantošanas veidus un parametrus.
- 3.3. Apkopot un strukturēt Ropažu novada teritorijā esošās aizsargājamās dabas un kultūras mantojuma teritorijas. Apzināt kultūrvēsturiski nozīmīgas teritorijas, elementus un objektus bez aizsardzības statusa izvērtēt to nozīmi, izstrādāt nosacījumus to saglabāšanai un uzturēšanai. Izstrādāt rekomendācijas tematiskajā plānojumā identificētajām ainaviski un kultūrvēsturiski vērtīgajām teritorijām un objektiem vietējas nozīmes aizsardzības statusa piešķiršanai.
- 3.4. Izstrādāt priekšlikumus ainavisko un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanai un uzstādīt ainavas kvalitātes mērķus, kā arī ainavas kopšanas un uzturēšanas pasākumus, kas nepieciešami ainavas kvalitātes uzturēšanai un ainaviski vērtīgo teritoriju attīstībai.
- 3.5. Identificēt ainavas vizuālās vērtības, skatu punktus un perspektīvas, ainaviskos ceļus u.c.
- 3.6. Apzināt ainavas telpas un ainavas elementus ar rekreācijas un tūrisma potenciālu.
- 3.7. Identificēt esošās atpūtas vietas pie ūdens, mežos īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, gājēju un velo maršrutus, definēt potenciālās atpūtas vietas un potenciālos maršrutus. Izvērtēt un noteikt galvenās piekļuves vietas publiskajiem ūdeņiem un citām atpūtas vietām, definēt motorizētā ūdenstransporta lietošanas zonas.
- 3.8. Izstrādāt priekšlikumus identificēto atpūtas vietu pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai un dabas un ainavas vērtību saglabāšanai.

- 3.9. Identificēt degradētās un riska teritorijas (potenciālās derīgo izrakteņu ieguves vietas, inženierbūves, militāri un industriāli objekti) izstrādāt priekšlikumus to revitalizācijai, apsaimniekošanai un buferzonu izveidei.
- 3.10. Identificēt potenciālo konflikta situāciju vietas starp saimnieciskās darbības izraisīto negatīvo ietekmi uz ainavu (veicināma atjaunīgo energoresursu ražošana, derīgo izrakteņu ieguve, apmežošana, atmežošana, HES būvniecība, HES un dzirnavdīķu nolaišana, dažāda rakstura apbūve, kā arī dažādu ainavu ietekmējošu elementu – mobilie torņi, skatu torņi u.c.) un ainaviski un kultūrvēsturiski vērtīgo teritoriju vizuālo un atpūtas potenciālu. Izstrādāt priekšlikumus konfliktu situāciju novēršanai vai mazināšanai.

4. Nozares eksperti, kuri pieaicināmi tematiskā plānojuma izstrādei

- ainavu arhitekts ar specializāciju plānošanā;
- telpiskais plānotājs;
- dabas aizsardzības speciālists;
- ģeologs;
- kultūras mantojuma un vēstures speciālists;
- tūrisma nozares speciālists.
- kartogrāfs;
- Citi, ja izstrādes laikā, izstrādātājam vienojoties ar pašvaldību, tiek apzināta tāda nepieciešamība.

5. Iesaistāmās institūcijas un organizācijas tematiskā plānojuma izstrādē

- 5.1.VSIA Latvijas Vides ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs;
- 5.2. Dabas aizsardzības pārvalde;
- 5.3. VAS „Latvijas Valsts meži”;
- 5.4. SIA “Rīgas meži”;
- 5.5. Valsts vides dienests Lielrīgas reģionālā vides pārvalde;
- 5.6. Vides veselības inspekcija;
- 5.7. Rīgas plānošanas reģions;
- 5.8. Kaimiņu pašvaldības;
- 5.9. Pierīgas tūrisma asociācija;
- 5.10. Dabas tūrisma asociācija.

6. Sabiedrības līdzdalības pasākumi

- 6.1.Lēmumus par tematiskā plānojuma izstrādi ievieto Teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēmā.
- 6.2. Paziņojumus par tematiskā plānojuma izstrādi ievieto pašvaldības tīmekļa vietnē www.ropazi.lv, pašvaldības informatīvajā izdevumā “Tēvzemīte”, Ropažu novada mobilajā lietotnē un Ropažu novada pašvaldības www.facebook.com kontā.
- 6.3. Tematiskā plānojuma izstrādes laikā piedalīties pašvaldības organizētās darba grupās.
- 6.4. Pēc tematiskā plānojuma sagatavošanas izstrādes vadītājs nodrošina iespēju sabiedrībai triju nedēļu laikā iepazīties ar to. Šajā laikā tiek organizēta sanāksme.

7. Tematiskā plānojuma saturs

- 7.1. Paskaidrojuma raksts:
 - 7.1.1. Izpētē pielietoto metožu apraksts;
 - 7.1.2. Esošo datu un informācijas apkopojums;
 - 7.1.3. Identificēto teritoriju apraksts un novērtējums;
 - 7.1.4. Izpētes rezultāti un secinājumi.

7.2. Grafiskā daļa:

7.2.1. Ainavas telpu, tipu un ģeomorfoloģiskās struktūras karte ar aizsargājamām dabas un kultūras mantojuma teritorijām, kultūrvēsturiski vērtīgām teritorijām, degradētām teritorijām un riska teritorijām;

7.2.2. Dabas, mežu un lauksaimniecības zemju un ūdeņu teritoriju funkcionālā zonējuma apakšzonu karte;

7.2.3. Tūrisma un rekreācijas teritoriju attīstības karte;

7.2.4. Zaļās un zilās infrastruktūras attīstības shēma iekļaujoties Pierīgas rekreācijas un vides aizsardzības telpā.

7.3. Vadlīnijas/priekšlikumi teritorijas plānojuma izstrādei;

7.4. Tematiskā plānojuma ieviešanas un īstenošanas plāns.

8. Tematiskā plānojuma izstrādes laika grafiks

8.1. 2023. gada aprīļa mēnesī noris iepirkuma procedūra, kurā tiek izvēlēts tematiskā plānojuma izstrādātājs.

8.2. No 2023. gada maija līdz 2024. gada janvārim tiek sagatavots tematiskais plānojums.

8.3. 2024. gada februārī sabiedrība un institūcijas tiek iepazīstinātas ar sagatavoto tematisko plānojumu.

8.4. 2024. gada martā Ropažu novada pašvaldības domē tiek apstiprināts tematiskais plānojums.

Darba uzdevumu iespējams precizēt vai grozīt, izstrādātājam vienojoties ar pašvaldību, ja izstrādes laikā parādās objektīva un pamatota nepieciešamība.

Sagatavoja ainavu arhitekte

K. Briķe

Ropažu novada teritorijas īss raksturojums

Iedzīvotāji: 33 036 (2022. g. sākumā).

Novada platība: 534 km². Atrodas Rīgas metropoles areālā. Iedzīvotāju blīvums novadā: 247 cilv./km².

Apdzīvojuma un apbūves struktūru veido nelielu apdzīvoto vietu tīkls – Vangažu pilsēta un 40 ciemi, un tikai 12 apdzīvotajās vietās iedzīvotāju skaits ir virs 1000.

Dabas resursi: novads atrodas Piejūras zemienes līdzenumā un Viduslatvijas zemienes līdzenumā. Ropažu novada teritoriju šķērso Baltijas ledus ezera senkrasta līnija, apmēram puse teritorijas ir vēsturiskā Baltijas ledus ezera gultne.

Ropažu novada lielāko daļu aizņem meža zeme (66%). Lauksaimniecībā izmantojamās zemes ir tikai 7837 ha (15%); ar ēkām apbūvēta zeme 3%. Lielākie ezeri ir Lielais Baltezers (597,5 ha), no kura daļa ietilpst Ādažu novadā, un Lielais Jūgezers (66,5 ha). Vēl ir Langstiņu ezers, Mašēnu ezers, Sudrabezers, Lielais Kangaru ezers un Silezers, Ruņģu ezers, Ulbrokas dzirnavu ezers. Apmēram 35 ha aizņem Sauriešu ģipšakmens karjera ūdenskrātuves.

Derīgie izrakteņi: novads ir bagāts ar derīgajiem izrakteņiem, lielākoties dolomītu, bet sastopams arī māls, smilts, smilts-grants un kūdra. Lielākā daļa no atradnēm atrodas Ropažu pagastā. Kopumā novadā ir 62 būvmateriālu izejvielu un 59 kūdras atradnes; darbība notiek piecās atradnēs. Novadā atrodas 18 pazemes ūdeņu atradnes, t.sk. septiņas tiek izmantotas novada apdzīvoto vietu ūdensapgādei, piecās (Baltezers, Baltezers I, Baltezers II, Zaķumuīža un Remberģi) ūdens tiek iegūts Rīgas pilsētas ūdensapgādei, sešās – uzņēmumu saimnieciskajai darbībai vai ūdensapgādei

Vides stāvoklis: Galvenais gaisa piesārņojuma avots un trokšņa avots ir autotransports. Virszemes ūdens objekta Lielā Jugla (D406) ekoloģiskā kvalitāte ir laba, Mazās Juglas (D410), Mergupes (D408), Lielā Baltezera (E043), Tumšupes (D403) un Krievupes (404) ekoloģiskā kvalitāte ir vidēja. Juglas (D543MW) un Piķurgas (D571) ekoloģiskā kvalitāte ir slikta.

Dabas aizsardzība: novada teritorijā atrodas četras īpaši aizsargājamās dabas teritorijas. Lielākais dabas liegums ir “Lielie Kangari” ar Latvijā lielāko osu grēdu, Kangaru ezeru un Lielo Kangaru purvu. Dabas liegums “Garkalnes meži” izveidots vairāku retu putnu sugu aizsardzībai. Dabas liegums “Lielā Baltezera salas” izveidots salu ekosistēmu saglabāšanai (Ropažu novadā atrodas Priežu, Auzu un Mazā sala). Dabas liegums “Buļļezers” savā laikā izveidots beznoteces oligotrofa mežezera aizsardzībai, kas laikā gaitā pārveidojies par eitrofu ezeru. Novadā reģistrēti 48 valsts nozīmes dižkoki un 303 potenciāli aizsargājami koki. Teritorijā atrodas 32 mikroliegumi, no tiem 13 ietilpst īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, 25 mikroliegumi ir izveidoti putnu aizsardzībai, pieci biotopu aizsardzībai un divi vaskulāro augu un paparžaugu aizsardzībai.

Ropažu novadā sastopami 34 Eiropas Savienības nozīmes biotopu veidi, izplatītākie - 2180 Mežainas piejūras kāpas, 9010* Veci vai dabiski boreāli meži un 91D0* Purvaini meži. Eiropas Savienības nozīmes biotopu aizņem 24,4% no kopējās novada platības. Lielākā daļa (79% pēc platības) atrodas ārpus īpaši aizsargājamām teritorijām un koncentrējas Garkalnes pagastā.

Kultūrvēsturiskais mantojums: Ropažu novada teritorijā atrodas deviņi valsts aizsargājami kultūras pieminekļi. Lielākā daļa ir arheoloģijas pieminekļi. Divi ir vietējas nozīmes arhitektūras pieminekļi (Ropažu mācītājmuiža un kapliča Ulbrokas kapos) un vietējas nozīmes industriālais piemineklis Dzelzceļa tilts pār Mazās Juglas upi.

Klimata pārmaiņas: novadā ir nacionālas nozīmes plūdu riska teritorija Mazās Juglas upes palīene. Plūdu risks ir augsts, jo tiek apdraudēts liels skaits iedzīvotāju, autoceļu infrastruktūra un lauksaimniecības zemes. Pavasara palu laikā applūst arī Lielās Juglas, Mazās Juglas un Tumšupes (lejtecē) piekrastes un palienes.

Riska objekti un teritorijas: novadā ir teritorijas, kurām ģipša un dolomīta šķīšanas rezultātā iespējama karsta procesu attīstība. Stopiņu pagastā ir raksturīgas atklātas virszemes karsta formas (kritenes, akas, piltuves, ielejas), Ropažu pagastā – slēgtas pazemes karsta izpausmes formas (kavernas, dobumi). Nelielā teritorijā Sužu, Bukultu un Priedkalnes apkārtnē ir zemas intensitātes seismiskā riskā zona, kas tālāk iesniedzas Rīgas pilsētas teritorijā. Bīstamo kravu maršruti ir dzelzceļa līnijas un valsts galvenie autoceļi. Novadā ir uzskaitītas četras piesārņotas un 26 potenciāli piesārņotas vietas.

Sagatavoja ainavu arhitekta

K.Briķe